

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 294/2018-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. augusta 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátskou kanceláriou EwerLegal s. r. o., Šoltésovej 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Viktor Ewerling, PhD., pre namietané porušenie základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 49 a čl. 50 ods. 1 a 6 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 S 153/13 zo 4. februára 2015 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sžo 160/2015 z 28. februára 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. júna 2018 sa

2 Sžo 1/2014), krajský súd uviedol, že „za dôvod nespoľahlivosti uchádzača o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov možno považovať aj zahladené odsúdenie za v minulosti spáchané trestné činy, ak individuálne okolnosti prípadu odôvodňujú preukázateľné pochybnosti o tom, že si uchádzač bude plniť povinnosti advokáta čestne a svedomito. Nemožno preto prisvedčiť žalobcovi, že žalovaný v napadnutom rozhodnutí prekročil rozsah možného skúmania bezúhonnosti tým, že tento aspekt nedôvodne subsumoval pod pojem spoľahlivosti, resp. že by použil neprípustný extenzívny výklad obmedzení brániacich prístupu k advokátskemu povolaniu a zasiahol tak do žalobcových základných práv. Oprávnenie vyhodnotiť podmienku spoľahlivosti v súvislosti s rozhodovaním o zápise uchádzača do zoznamu advokátskych koncipientov patrí žalovanému, pričom negatívnym vyhodnotením splnenia tejto podmienky žalovaný neukladá uchádzačovi trest zákazu činnosti, ale v etickej rovine vyvodzuje voči uchádzačovi s kriminálnou minulosťou dôsledku vo forme diskvalifikácie z výkonu advokátskeho povolania... Pokiaľ žalovaný v napadnutom rozhodnutí vychádzal pri výklade pojmu spoľahlivosť z doterajšej vlastnej rozhodovacej praxe a tiež jednotnej judikatúry Najvyššieho súdu SR, postupoval v medziach zákona a vec po právnej stránke posúdil správne, pričom z tohto pohľadu svoje závery aj dostatočne odôvodnil.“.

3.2 Napriek záveru o zákonnosti rozhodnutia žalovanej krajský súd považoval za potrebné vyjadriť obavu z prílišného zjednodušovania skutočnosti pri rozhodovaní o splnení skúmaných podmienok zápisu, preto v odôvodnení rozsudku vyslovil názor, že „spoľahlivosť ako právne neurčitý pojem by sa mal naplniť takou aplikačnou praxou, z ktorej by bolo možné vyvodiť predvídateľné pravidlá, napr. či rozhodujúcou okolnosťou spochybňujúcou spoľahlivosť uchádzača je povedzme opakované páchanie trestnej činnosti, násilná, majetková alebo iná trestná činnosť, alebo dokonca akýkoľvek v minulosti spáchaný trestný čin. Súd je tiež toho názoru, že pri hodnotení spoľahlivosti uchádzača je treba zodpovedať otázku, či pochybnosti o riadnom a svedomitom plnení povinností advokáta u uchádzača so zahladeným odsúdením pretrvávajú navždy, alebo či v tejto súvislosti je možné vziať do úvahy jeho neskoršie správanie a spôsob života. Takéto pravidlá z doterajšej rozhodovacej praxe žalovaného ani Najvyššieho súdu zatiaľ vyvodiť žiaľ nemožno.“.

4. Proti rozsudku okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, v ktorom namietal, že prihladaním žalovanej na zahladené odsúdenia sťažovateľa bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 35 ods. 1 ústavy; že krajský súd vyslovením obavy v odôvodnení rozsudku spochybnil závery, ktoré sám s odkazom na rozhodovaciu prax najvyššieho súdu potvrdil; že krajský súd sa nezaoberal námietkou, že postup žalovanej porušuje zásadu nulla poena sine lege, zásadu ne bis in idem, zákaz retroaktivity a ukladania trestu iným orgánom ako súdom; že krajský súd vo veci vyvodil nesprávne skutkové závery a vec nesprávne právne posúdil, keď ponechal nezodpovedanú námietku sťažovateľa, že žalovaná pri svojom rozhodovaní nevezala do úvahy, resp. nepreskúmala sociálne a rodinné pomery sťažovateľa v čase spáchania trestných činov, v čase podania žiadosti o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov ani neskoršie správanie a spôsob života sťažovateľa, v dôsledku čoho nie je ním vydaný rozsudok dostatočne odôvodnený.

5. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil. V odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného poukázal na to, že *„povinnosti advokáta vyplývajúce z výkonu povolania sa neobmedzujú len na povinnosti upravené zákonom... Požiadavka spoľahlivosti... ide nad rozsah posudzovania bezúhonnosti... a zahŕňa v sebe aj právo a povinnosť Slovenskej advokátskej komory brať do úvahy aj iné skutočnosti, napríklad nedbanlivostné trestné činy, priestupky, ale aj ďalšie aspekty správania sa osoby, ktorá má byť zapísaná do Zoznamu advokátskych koncipientov... V rámci tejto činnosti komora prihliada na všetky okolnosti skutkov, ktoré berie do úvahy, avšak, samozrejme, nie je oprávnená si sama urobiť záver o tom, či bol spáchaný trestný čin alebo iný delikt s výnimkou deliktov postihovaných v zmysle zákona o advokácii ako disciplinárne previnenie.“*. Odvolacie námietky sťažovateľa najvyšší súd odkazom na svoju judikatúru (5 Sžo 39/2013, 2 Sžo 1/2014, 6 Sžo 40/2013) nepovažoval za dôvodné, pričom konštatoval, že *„žalovaný postupoval správne, keď v rámci zisťovania naplnenia požiadavky spoľahlivosti skúmal aj okolnosti trestného činu, odsúdenie, ktoré bolo žalobcovi vykonaním trestu zahladené. Tento postup žalovaného nemožno hodnotiť ako zásah do právomoci orgánov činných v trestnom konaní, nejde o opätovné skúmanie skutku za účelom uloženia trestnoprávnej sankcie, ale o skúmanie osobných predpokladov pre výkon povolania advokáta. Nejde ani o opätovné hodnotenie skutku v rozpore*

s požiadavkou viazanosti výrokom rozhodnutia súdu v trestnej veci... Z trestného hľadiska môže dôjsť len k zahladeniu odsúdenia a tento termín si nemožno zamieňať s anulovaním celého trestného rozhodnutia, anulovaním výroku o vine... Práve vyhodnotenie konkrétnej trestnej činnosti žalovaným malo najpodstatnejší vplyv... pre posúdenie spoľahlivosti žalobcu podľa § 3 ods. 4 zákona č. 583/2003 Z. z... Správanie žalobcu, ktoré bolo príčinou negatívneho rozhodnutia Slovenskej advokátskej komory o jeho žiadosti o zápis do zoznamu koncipientov, vykazuje taký stupeň závažnosti, že ho nemožno považovať za nerozvážnosť v mladosti, či ho ospravedlňovať inými okolnosťami. Trestný čin ublíženia na zdraví... a trestný čin krádeže spolupáchateľstvom... súd v oboch prípadoch úmyselnými trestnými činmi vykazujúcimi vysokú spoločenskú nebezpečnosť. Pokiaľ žalovaný toto konanie hodnotil ako nezlučiteľné s výkonom advokácie aj len v pozícii advokátskeho koncipienta, nie je namieste námietka prekročenia zákonom zverenej právomoci, ani námietka extenzívneho výkladu zákonného ustanovenia zakladajúceho obmedzenie výkonu práva na podnikanie garantovaného ústavou... Výkon advokátskeho povolania nie je právne nárokovateľný a je teda legitímne, aby podmienky prístupu k tomuto povolaniu určil štát vo forme zákona (zákon č. 586/2003 Z. z.). Najvyšší súd zhrnul, že „pre nesplnenie podmienky spoľahlivosti postačuje preukázateľné spochybnenie čestného a svedomitého plnenia povinností advokáta (§ 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z.). Už samotné spáchanie dvoch úmyselných trestných činov, ich povahy, uložených trestov, okolností za ktorých boli trestné činy spáchané, ako aj ich následkov, zakladá dostatočne preukázateľné spochybnenie spoľahlivosti žalobcu. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že od posledného spáchaného trestného činu uplynulo 14 rokov, žalobca vyštudoval právo, absolvoval rigorózne konanie, získal oprávnenie na činnosť mediátora, oženil sa a založil si rodinu, bol riadne zamestnaný, podnikal a viedol slušný život.“. Na základe uvedeného najvyšší súd nepovažoval ani námietku sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu za dôvodnú, „nakoľko ako už bolo mnohokrát judikované, v odôvodnení rozhodnutia je potrebné objasniť len skutočnosti, ktoré majú pre vec podstatný význam“.

6.1 Sťažovateľ v sťažnosti „nenamieta, že by zákon nemohol upraviť podmienky výkonu advokácie či zamestnania advokátskeho koncipienta, môže sa tak stať len za základe zákona, ktorého znenie musí byť dostatočne jasné a predvídateľné, presne vymedzené,

nesmie byť retroaktívne a nesmie porušovať ďalšie ústavné princípy a práva“. Je však presvedčený, že uznesením žalobkyne, ktoré bolo preskúmané krajským súdom a najvyšším súdom, došlo k obmedzeniu jeho základného práva zaručeného čl. 35 ods. 1 ústavy. V tejto súvislosti najvyššiemu súdu vytýka, že pri svojom rozhodovaní vychádzal z nesprávneho predpokladu, keď uviedol, že výkon advokátskeho povolania nie je právne nárokovateľný, z čoho odvodil, že je legitímne, aby štát určil podmienky vo forme zákona, a súčasne, že z toho dôvodu nemalo byť obmedzené právo na slobodný výkon povolania. Sťažovateľ poukazuje na to, zákonodarca v § 3 ods. 3 a 4 zákona o advokácii *«jednoznačne vymedzil rozsah trestných činov, v prípade ktorých je daná prekážka výkonu advokácie. Výslovne dokonca výslovne a taxatívne upravil, v prípade ktorých trestných činov – obzvlášť závažné zločiny, zneužitie právomoci verejného činiteľa a korupčné trestné činy – je s ohľadom na ich závažnosť a potenciálny vzťah k výkonu advokácie potrebné a možné prihliadať aj k zahladeným odsúdeniam. Len takto vymedzený rozsah zodpovedá rozsahu zákonného obmedzenia práva výkonu povolania v zmysle článku 35 ods. 2 Ústavy. Akékoľvek rozširovanie tohto zoznamu je nad rámec článku 35 ods. 2 Ústavy, článku 2 ods. 2 Ústavy, ale aj článku 1 Ústavy. Takéto rozširovanie prekračuje rámec legality, rámec požiadavky na predvídateľnosť práva a kvality právnej normy v zmysle požiadaviek aj ESLP a predstavuje zásah do práva podľa článku 35 ods. 1 Ústavy. Súčasne ide nad rámec nevyhnutný na dosiahnutie sledovaného legitímneho cieľa, keďže tento rámec bol vymedzený zákonom... Pokiaľ ide o obmedzenie spoľahlivosti, je v prvom rade otázne, či toto kritérium predstavuje dostatočne určitý pojem na obmedzenie základných práv tak ako pre to určený rámec vymedzil ESLP. Krajský súd vo svojom rozsudku výslovne potvrdil, že ide o „právne neurčitý pojem“, ktorý nie je dostatočne vymedzený nielen zákonom (porovnaj článok 35 ods. 2 Ústavy) ale dokonca ani aplikačnou praxou, a tak podľa názoru Sťažovateľa nemôže byť základom pre takéto obmedzenie práva Sťažovateľa na slobodnú voľbu povolania... Takáto aplikácia obmedzení základných práv je v rozpore s konceptom materiálneho právneho štátu podľa článku 1 ods. 1 Ústavy.»*. Napriek tomu, že krajský súd priamo vytvoril najvyššiemu súdu priestor zaoberať sa aj ďalšími otázkami, najvyšší súd tento priestor nevyužil, otázky načrtnuté krajským súdom nezodpovedal a nevysporiadal sa ani s argumentáciou sťažovateľa v odvolaní.

6.2 Sťažovateľ tvrdí, že «bol na svojich právach faktickým uložením trestu doživotného zákazu zamestnania ako advokátskeho koncipienta a výkonu advokátskeho povolania zásadne dotknutý a ukrátený, a to rozhodnutím – Uznesením vydaným Slovenskou advokátskou komorou. Nakoľko podľa článku 49 Ústavy „len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie“, je nepripustenie k výkonu povolania advokátskeho koncipienta a nepriamo aj advokáta neprijateľným trestom, resp. prinajmenšom inou ujmou na právach (konkrétne na práve na slobodnú voľbu povolania), o ktorej nerozhodol ani súd, a ani zákon neustanovil, že takáto ujma na právach mu vôbec môže byť spôsobená... Pokiaľ konajúce súdy tieto skutočnosti posúdili inak, dopustil sa prehĺbenia zásahu do základných práv Sťažovateľa, pričom tento namieta najmä, že mu (i) bol uložený trest, resp. prinajmenšom iná ujma na právach, bez riadneho zákonného základu, že (ii) ide o trest retroaktívny, (iii) trest porušujúci ústavnú zásadu zákazu opakovaného ukladania trestov za ten istý skutok, ako aj (iv) trest, ktorý mu bol za už potrestaný (a zahladený) čin uložený iným subjektom než súdom.».

6.3 Sťažovateľ napokon namieta, že jeho argumentáciu krajský súd a najvyšší súd „vo väčšine bodov neadresovali vecnou argumentáciou a neuviedli dostatok dôvodov, ktoré by boli potenciálne spôsobilé presvedčiť o správnosti záverov súdu. Je síce pravdou, že súd nemusí dať odpoveď na každú otázku alebo námietku účastníka, avšak je povinný sa vysporiadať s podstatnými a pre vec zásadnými námietkami... Vnútorne rozporné odôvodnenia rozsudkov tak, ako sú formulované, nemôžu legitimizovať rozhodnutie samotné... Nedostatky odôvodnení, vysporiadania sa s ústavno-právnymi námietkami Sťažovateľa, ako aj vlastnými vnútornými výhradami jedného z dvoch konajúcich súdov, tak zakladá porušenie aj práva Sťažovateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia“ obsiahnutého v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

II.

7. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd (každý) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

8. Predmetom sťažnosti je námietka základného práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 49 a čl. 50 ods. 1 a 6 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 7 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 S 153/13 zo 4. februára 2015 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 160/2015 z 28. februára 2018 rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 S 153/13 zo 4. februára 2015 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 160/2015 z 28. februára 2018 spočívajúca v tvrdenom ústavne nekonformnom (rozširujúcom) výklade ustanovenia § 3 ods. 4 zákona o advokácii majúcom za následok nezapísanie sťažovateľa do zoznamu advokátskych koncipientov vedeného Slovenskou advokátskou komorou.

9. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný

súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

10. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

11. Správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách. Len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Inými slovami, správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaniu nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej

nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého. Účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, voči ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná. Správny súd spravidla nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (III. ÚS 502/2015, IV. ÚS 596/2012).

12. Článok 46 ods. 2 ústavy zaručuje ústavné právo fyzických osôb a právnických osôb, ktoré obhájitelným spôsobom tvrdia, že boli na svojich právach ukrátené rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak, pričom z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Obhájitelnosť tvrdenia v danom prípade znamená, že vzhľadom na právnu úpravu a na okolnosti prípadu bolo konkrétne rozhodnutie orgánu verejnej správy spôsobilé zasiahnuť do práv alebo právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb, ktoré tvrdia, že boli rozhodnutím orgánu verejnej správy dotknuté. V tomto rozsahu (pokiaľ ide o garantovanie práva na prístup k súdu) predstavuje ustanovenie čl. 46 ods. 2 ústavy *lex specialis* vo vzťahu k všeobecnejšiemu ustanoveniu čl. 46 ods. 1 ústavy. Aj v prípadoch, keď právo na prístup k súdu účastníka súdneho konania má svoj ústavný základ v čl. 46 ods. 2 ústavy, je súd konajúci vo veci viazaný princípmi spravodlivého súdneho konania vyplývajúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy. Obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva iba v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Zahŕňa taktiež právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, ako sú požiadavky rešpektovania zásad kontradiktórnosti alebo rovnosti zbraní, či právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá. Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie, ktoré vyplýva z čl. 46 ods. 1 ústavy, totiž vyžaduje, aby súdy založili svoje rozhodnutia na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokovanej veci (m. m. III. ÚS 305/08). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky

nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

13. Podľa Komentára k Ústave Slovenskej republiky (Čič, M. a kolektív. Komentár k Ústave Slovenskej republiky. Martin : Matica Slovenská, 1997. s. 181 – 182) „*Ústavné právo na slobodnú voľbu povolania sa ťažiskovo realizuje v rámci administratívnoprávnych vzťahov pri výchove a príprave na povolanie, či už v priebehu školského vzdelávania, alebo v priebehu zamestnania, alebo samostatného podnikania, prípadne rekvalifikovaním sa na výkon iného povolania či zamestnania. Ústavné právo na slobodnú voľbu povolania zahŕňa nielen slobodný výber, ale aj slobodný výkon povolania. Na rozdiel od slobodnej voľby povolania sa právo na slobodný výkon povolania ťažiskovo realizuje v zamestnávaní občanov. Občan má právo slobodne sa rozhodnúť, či bude vykonávať zvolené povolanie, ktorému sa štúdiom vyučil, resp. či bude vôbec vykonávať nejaké povolanie... Zákonné podmienky a obmedzenia sa dotýkajú napr. predpísanej odbornej kvalifikácie, môžu sa dotýkať i veku, pohlavia, štátneho občianstva a pod. Podmienky a obmedzenia musia byť ustanovené v jednotlivých zákonoch upravujúcich výkon rôznych povolání a činností, pričom však vždy musí byť dodržaný zákaz diskriminácie zakotvený v čl. 12 ods. 2 Ústavy SR a v medzinárodných zmluvách. Môže ísť o podmienky a obmedzenia dotýkajúce sa výkonu nesamostatných činností, ale aj podnikateľských či iných samostatných hospodárskych činností. Zákon môže podmienky aj obmedzenia ustanoviť pozitívne – dovoľením určitej činnosti pri ich splnení, ale aj negatívne – zákazom prác za určitých podmienok (napr. práce zakázané ženám, mladistvým a pod.).“*

14. Právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť sa priznáva každej osobe. Uvedené práva patriace do kategórie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv sú zahrnuté medzi základné práva a slobody, pričom sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného

práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96). Každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07).

15. Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 35 a čl. 46 ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú, teda len v rozsahu vyvoditeľnom z citovanej ústavnej výhrady, prostredníctvom ktorej ústava poskytuje zákonodarcovi nepochybne väčší priestor (v porovnaní s inými skupinami základných práv a slobôd) pre voľnú úvahu (uváženie) na účely určenia, v akom rozsahu, kvalite a za akých podmienok ich bude garantovať.

16. Právo Európskej únie neupravuje podmienky vykonávania právnického povolania. Činnosť advokátov upravujú profesijné organizácie alebo orgány ich členského štátu – advokátske komory a právnické združenia, ktoré sú zodpovedné za stanovenie pravidiel profesionálneho správania a dodržiavanie disciplíny zo strany advokátov. Úlohou advokáta, ktorého si vyberie fyzická osoba, spoločnosť alebo štát, je byť dôveryhodným poradcom a zástupcom klienta, odborníkom, ktorého rešpektujú tretie strany, a nenahraditeľným účastníkom pri riadnom výkone spravodlivosti. Advokát stelesňujúci všetky tieto prvky, ktorý čestne slúži záujmom svojho klienta a chráni jeho práva, plní aj funkcie advokáta v spoločnosti, a to najmä predchádzať a brániť konfliktom, zabezpečiť, aby sa konflikty riešili v súlade s uznanými zásadami občianskeho, verejného alebo trestného práva a s náležitým zohľadnením práv a záujmov, podporovať rozvíjanie práva a obhajovať slobodu, spravodlivosť a právny štát.

17. V spoločnosti, kde úcta k demokracii a právu je jedným z najdôležitejších ústavných princípov, má advokát nezastupiteľné postavenie, pretože existencia slobodného a nezávislého advokátskeho povolania je základným prostriedkom ochrany ľudských práv a slobôd proti moci štátu. Advokát musí slúžiť veci spravodlivosti a tým, ktorí ho poverili

obhajobou alebo zastupovaním. Povinnosti advokáta vyplývajúce z výkonu povolania sa neobmedzujú len na povinnosti upravené zákonom. S výkonom povolania advokáta sa nerozlučne spája škála etických povinností voči klientom a voči súdom a orgánom, pred ktorými advokát presadzuje záujmy svojho klienta, alebo pred ktorými koná v jeho mene (preambula Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory).

18. Vzhľadom na postavenie a rolu advokáta v právnom systéme Slovenskej republiky, t. j. ako profesie, ktorej úlohou je pomáhať uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi (§ 1 ods. 1 zákona o advokácii), sa kladú prísne požiadavky nielen na odbornosť žiadateľa o zápis do zoznamu advokátov, ale vyžadujú sa od neho aj určité osobnostné a morálne vlastnosti.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že na preskúmanie napadnutého rozsudku krajského súdu bol príslušný najvyšší súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu, preto sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 49 a čl. 50 ods. 1 a 6 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 7 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

20. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (bod 5) ústavný súd zistil, že najvyšší súd postupoval v medziach svojej právomoci, pričom sa nedopustil takého výkladu a aplikácie príslušnej zákonnej právnej úpravy, ktorými by poprel jej účel a význam. Napadnutý rozsudok nemožno označiť za arbitrárny v tom smere, že by závery ním formulované boli zjavne nelogické s ohľadom na zistený skutkový stav, ústavne neudržateľné alebo že by napadnutý rozsudok nereflektoval ťažiskové skutočnosti dôležité pre riadne zistenie stavu veci a rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa.

21. Na tomto mieste ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na názor vyslovený v odbornej literatúre (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 131 a 133), podľa ktorého „*Základom výkladu práva v právnom štáte je zdravý rozum. To rovnakou mierou platí pre výklad právneho poriadku, ako aj pre výklad ústavy. Nezlučiteľné s princípmi právneho štátu sú na Slovensku často frekventované výklady o medzerách v práve a rôzne iné účelovo konštruované výklady, ktoré v rozpore so zdravým rozumom vytvárajú varianty právnej úpravy v konečnom dôsledku smerujúce k „preukázaniu“ nemožnosti uplatniť právnu normu... V právnej vede neexistuje všeobecne prijatá dohoda, či niektorá z metód výkladu má prioritu. Jednotlivé metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a rozumne odôvodniteľnému vysvetleniu textu právnej normy a jej účelu. ... jazykový, systematický, teleologický, historický aj porovnávací výklad má spoločný menovateľ vo formách logickej argumentácie. Prvosledovou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je metóda doslovného výkladu. Až tam a vtedy, kde a keď doslovným výkladom nemožno jednoznačne identifikovať subjekt, obsah alebo objekt právnej normy, sa v materiálnom právnom štáte možno odkloniť od doslovného výkladu a nejasnosť právnej úpravy odstraňovať prostredníctvom inej metódy výkladu.“*

22. Stabilizovaná judikatúra ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) zdôrazňuje, že každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd“ (II. ÚS 148/06, III. ÚS 348/06, IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 200/07, IV. ÚS 209/07, IV. ÚS 95/08). Ústavný súd taktiež už viackrát akcentoval, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako

jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, I. ÚS 306/2010). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom (m. m. III. ÚS 72/2010).

23.1 Podľa čl. 3 ods. 1 písm. f) zákona o advokácii komora zapíše do zoznamu advokátov na písomnú žiadosť do dvoch mesiacov odo dňa jej doručenia toho, kto je bezúhonný a spoľahlivý.

23.2 Podľa čl. 3 ods. 3 zákona o advokácii za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, a ak ide o obzvlášť závažný zločin, trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania a trestný čin nepriamej korupcie, ani ten, komu bolo

odsúdenie za taký trestný čin zahladené alebo na ktorého sa hľadí, ako keby nebol za taký trestný čin odsúdený podľa osobitného predpisu.

23.3 Podľa čl. 3 ods. 4 zákona o advokácii spoľahlivým na účely tohto zákona nie je ten, u koho je preukázateľne spochybnené, že bude čestne a svedomito plniť povinnosti advokáta.

23.4 Podľa § 29a ods. 1 zákona o advokácii advokát je pri výkone povolania aj mimo neho povinný zachovávať vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta.

24. Čestnosť a svedomitosť v žiadnom prípade nemožno považovať iba za akési abstraktné vlastnosti fyzickej osoby. Za čestného možno považovať takého človeka, ktorý má vysoké morálne hodnoty, je poctivo zmýšľajúci a konajúci [statočný, poctivý, počestný, charakterný (Slovník súčasného slovenského jazyka, VEDA vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2006, s. 497)], pričom svedomitým je človek, ktorý má zmysel pre povinnosť, zodpovednosť [je zodpovedný, poriadny, starostlivý, statočný, poctivý (Synonymický slovník slovenčiny, VEDA vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2004, s. 705)].

25. Vo vzťahu k nastolenej problematike ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 104/2015 z 24. februára 2015 judikoval (57/2015), že „Účelom zákonných podmienok na zápis do zoznamu advokátov (advokátskych koncipientov) je okrem iného ochrana riadneho fungovania justičného systému štátu stanovením obmedzení pre vstup do tohto systému v postavení advokáta (advokátskeho koncipienta) osobám, u ktorých je v dôsledku ich skoršieho správania spochybnené, že budú povolanie advokáta (advokátskeho koncipienta) vykonávať v súlade s princípmi fungovania justičného systému demokratického štátu. Zákonodarca definoval na tento účel stanovené obmedzenia jednak vylúčením z tohto systému osôb, ktoré boli právoplatne odsúdené za trestné činy v rozsahu ustanovenom v § 3 ods. 3 zákona o advokácii a jednak ďalším prísnejším spôsobom vo vzťahu k osobám, u ktorých nie je prekážkou samotný odsudzujúci rozsudok, ale je vo vzťahu k nim preukázateľne spochybnené, že budú čestne a svedomito plniť povinnosti

advokáta, a to v dôsledku akejkoľvek ich činnosti a správania sa v minulosti (§ 3 ods. 4 zákona o advokácii). Zatiaľ čo teda v prípade nesplnenia kritéria bezúhonnosti podľa § 3 ods. 3 zákona o advokácii je rozhodujúca existencia právoplatného odsudzujúceho rozsudku, pričom v niektorých prípadoch sa výslovne prihliada aj na zahladené odsúdenia, v prípadoch podľa § 3 ods. 4 zákona o advokácii je rozhodujúce faktické správanie žiadateľa o zápis do zoznamu. Ani systematickým výkladom týchto ustanovení nemožno pritom dospieť k záveru, podľa ktorého pri posudzovaní bezúhonnosti podľa čl. 3 ods. 4 zákona o advokácii by nebolo nemožné vziať do úvahy niektoré konkrétne správanie samotnej osoby, napríklad to, ktoré bolo predmetom trestného konania, hoci odsúdenie zaň bolo zahladené. Takýto výklad by bol v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy.“.

26. Ústavný súd poznamenáva, že zákon č. 335/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v § 3 ods. 4 sa slovo „Bezúhonný“ nahradil slovom „Spoľahlivý“, k čomu dôvodová správa uviedla: «Úprava súvisí so zjednotením právnych úprav obsahujúcich definíciu pojmu bezúhonnosti a spoľahlivosti. V súčasnosti niekoľko desiatok zákonov používa pojmy „bezúhonnosť“ a „spoľahlivosť“ v rôznych významoch a často sa obsahovo prekrývajú. Bezúhonnosť je ako taká v právnom poriadku vnímaná štandardne ako doterajšia beztrestnosť v prípade zákonom ustanoveného okruhu alebo skupiny trestných činov. Tomuto vymedzeniu bezúhonnosti v súčasnosti nezodpovedá dikcia § 3 ods. 4 zákona o advokácii. Na základe uvedeného sa preto navrhuje, aby došlo k zosúladeniu obsahového vymedzenia bezúhonnosti v zákone o advokácii tak, aby zodpovedal zaužívaným štandardom. Z hľadiska pojmového je v prípade § 3 ods. 4 namieste používať pojem „spoľahlivosť“; k tomu pozri napr. § 19 ods. 2 zákona č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 13 ods. 4 zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a pod. Pojem „spoľahlivosť“ je v právnom poriadku používaný bežne a používa sa buď vo všeobecnom význame ako jedna z podmienok pre vznik určitého oprávnenia, povolenia, či licencie ustanovená spoľahlivosť osoby alebo je zúžený

na konkrétnu oblasť výkonu verejnej správy, kedy právny poriadok používa pojmový aparát ako „bezpečnostná spoľahlivosť“, „daňová spoľahlivosť“ a pod. Dôležitým momentom právnej úpravy je skutočnosť, že nezapísanie osoby do zoznamu advokátov je vždy preskúmateľné súdom.»

27. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a namietaným porušením základných práv sťažovateľa podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 49 a čl. 50 ods. 1 a 6 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 7 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

28. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

29. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu, v ktorom vyjadril obavu z prílišného zjednodušovania skutočnosti pri rozhodovaní o splnení skúmaných podmienok zápisu (bod 3.2), predstavuje takú časť rozhodnutia, ktorá nie je autoritatívna a najvyšší súd k ničomu nezaväzuje. Správny súd je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, resp. rozsahom opravného prostriedku. Ak by došlo k zrušeniu napadnutého rozsudku krajského súdu a k vráteniu mu veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, bol by právnym názorom najvyššieho súdu viazaný.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2018